

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

“ ___ ” _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності «Фінанси і кредит»

за темою:

«Митна політика та шляхи її вдосконалення»

Виконавець

студент фінансово-економічного факультету

Гасанов Ельдар Ісмаїл огли

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник

К.е.н.

(науковий ступінь, вчене звання)

Волкова Оксана Георгіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти митної політики держави.....	5
1.1. Сутність та функції митної політики.....	5
1.2. Митне регулювання та його вплив на економіку держави	13
1.3. Організаційно-правові засади формування та реалізації митної політики України	22
РОЗДІЛ 2. Характеристика митної політики України	27
2.1. Оцінювання фіскальної ефективності митних платежів в Україні.....	28
2.2. Оцінювання впливу митної політики на розвиток зовнішньоекономічної діяльності в Україні	33
2.3. Оцінювання розвитку економічних взаємовідносин між Україною та Європейським Союзом	43
РОЗДІЛ 3. Проблемні питання та напрямки вдосконалення митної політики України	51
3.1. Зарубіжний досвід митного регулювання	51
3.2. Проблемні питання митної політики України	54
3.3. Шляхи вдосконалення митної політики України	62
ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	77

ВСТУП

Включення України до світових економічних процесів потребує розвиненого механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності, що у свою чергу, забезпечується фінансовою політикою держави, зокрема її складовою - митною політикою.

Від ефективності митної політики залежить рівень розвитку зовнішньої торгівлі України, її місце у світовому розподілі праці, мінімізація ризиків у зовнішньоекономічній сфері та рівень економічної безпеки країни. Вирішення цих важливіших проблем є складовою частиною загальної концепції соціально-економічного розвитку країни.

Сучасна митна політика України формується в умовах інтеграції країни в європейський економічний простір, що потребує удосконалення механізмів тарифного і нетарифного регулювання, гармонізації законодавства відповідно до норм і стандартів ГАТТ/СОТ та країн Євросоюзу. Обрання Україною Європейського вектору розвитку зумовлює необхідність враховувати вплив інтеграційних процесів на національні економічні інтереси України, використовувати потенційні та існуючі конкурентні переваги національної економіки в окремих сферах економіки. Ці фактори формують особливі виклики та висувають специфічні завдання перед митною політикою України.

Питання зовнішньоекономічної політики та митної політики зокрема, постійно знаходяться в центрі уваги науковців. Так, проблемами митної політики та митного регулювання опікуються такі вчені І. Бережнюк, А. Войцещук, В.Пятницький, Д. Приймаченко та інш. Разом з тим, світові інтеграційні процеси, з одного боку, та посилення країнами світу механізмів захисту національних ринків, посилюють актуальність дослідження ролі митної політики держави в економічних процесах.

Метою роботи є дослідження механізму формування та реалізації митної політики та шляхи її вдосконалення в Україні.

Задля досягнення поставленої мети було вирішено наступні завдання:

- розкрити економічну природу митної політики держави та її роль у сучасній економіці;
- розкрити організаційно-правові засади формування та реалізації митної політики України;
- проаналізувати трансформації митної політики України;
- визначити проблемні питання митної політики України в контексті реалізації європейського вектору інтеграції України;
- визначити та систематизувати пріоритети митної політики України.

Об'єктом дослідження є процес формування та реалізації митної політики держави.

Предметом дослідження є організаційні та економічні механізми митного регулювання зовнішньої торгівлі.

Методами дослідження: методи теоретичного узагальнення (дослідження сутності, функцій та процесів трансформації митної політики України), порівняння (аналіз світового досвіду митного регулювання), систематизації (зведення статистичного матеріалу в єдину систему, визначення проблемних питань та шляхів вдосконалення митної політики України).

Інформаційною базою роботи є: Митний кодекс України, Господарський кодекс України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, Державної митної служби, звітність Державної казначейської служби України, Державної фіскальної служби України, монографії та підручники, матеріали наукової періодики, аналітичні дослідження та огляди з питань митного регулювання.

Робота складається зі 81 сторінок друкованого тексту, містить 9 таблиць, 18 рисунків, перелік використаної літератури налічує 48 джерел.

ВИСНОВКИ

1. Митна політика – це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері забезпечення своїх економічних інтересів та безпеки за допомогою митно- тарифних та нетарифних заходів регулювання зовнішньої торгівлі, то доповнення їх переліку принципами, на яких ґрунтується здійснення зовнішньоекономічної діяльності, а також принципом прозорості всіх процедур, що пов'язані з митними формальностями й митним контролем, є необхідною умовою її ефективної реалізації.

2. Доведено, що питома вага митних платежів у податкових надходженнях Зведеного бюджету коливається в межах 31,1% - 36,7%, при цьому їх частка зростає. Зазначені тенденції можна пояснити зростанням обсягів імпорту товарів та послуг в Україну та подорожчанням вартості імпортованих товарів за останні п'ять років . Аналогічно питома вага митних платежів у ВВП зростає у 2017 році до 10,18% порівняно з 2013 роком у 7,5%.

3. Аналіз порівняння темпів росту загальних податкових надходжень Зведеного бюджету України та митних платежів за останні п'ять років свідчить про те, що найбільшими темпами зростає акцизний податок, що зумовлено зростанням акцизних ставок на підакцизні товари. Крім того, податок на додану вартість з імпортованих товарів також зростає більшими темпами порівняно із загальними податковими надходженнями в останні два роки, що зумовлено зростанням обсягів імпорту. Щодо мита, що надходження зростають більш повільними темпами, що зумовлено зниженням митних ставок у зв'язку з із вступом до зони вільної торгівлі з ЄС

4. Встановлено, що питома вага податків на міжнародну торгівлю у податкових доходах зменшується. З огляду на те, що обсяги імпорту практично не змінилися, причиною різкого скорочення надходжень мита стала лібералізація значної кількості ставок ввізного мита для товарів походженням із Європейського Союзу.

Доведено, що у структурі акцизного податку Зведеного бюджету України найбільш питому вагу займає акцизний податок з вироблених на території України підакцизних товарів, питома вага акцизного податку з імпортованих товарів за останні п'ять років зменшилася з 48,8% у 2013 році до 39,3% у 2017 році. Динаміка питомої ваги акцизного податку з імпортованих товарів у ВВП за останні п'ять років свідчить про зростання розподільчої функції акцизного податку. Суттєвим фактором, який обумовив зростання фіскальності акцизного податку є збільшення його ставок. Відзначимо, що у країнах ЄС посилення позицій непрямого оподаткування, відбувається за рахунок збільшення ставок акцизів на алкогольну і тютюнову продукцію, паливо, природного газу.

5.З'ясовано, що за результатами донарахувань митними органами митних платежів в результаті коригування митної вартості товарів у 2017 році донараховано 1,3 % митних платежів від загальної кількості митних платежів до Зведеного бюджету України, що менше на 5,1% порівняно з 2014 роком. На стан справляння додаткових митних платежів за рахунок коригування митної вартості впливає зміна структури імпорту, зменшення обсягів імпорту, заміна більш дорогих товарів дешевими, зниження цін на світових ринках, валютний курс, застосування Угоди про асоціацію зони вільної торгівлі з ЄС з 01 січня 2016 року.

6.Доведено, що протягом останніх років український експорт демонструє поступову географічну диверсифікацію через зменшення орієнтованості України на ринки країн СНД, хоча ці ринки й досі залишаються традиційними для українських виробників (у 2016 р. частка експорту товарів на ринки СНД становила 16,5%). Спостерігається тенденція до виходу на нові ринки, головним серед яких є ринок ЄС. Сукупна частка ринку ЄС в обсязі українського експорту товарів зросла з 25,9% у 2008 р. до 37,1% у 2016 р., зокрема, внаслідок отриманих Україною автономних торгових преференцій та початку дії Угоди про поглиблену та зону вільної торгівлі між ЄС та Україною. Основним торговельним партнером України

залишається Євросоюз, частка якого в українському експорті становить майже 40,5%, а його обсяги у поточному році зросли у 1,3 рази. Приріст імпорту з ЄС за вказаний період склав 21%, а його частка у загальних обсягах імпорту – 41,9%. Друге місце у зовнішньоторговельному обороті України посідає Росія, третє – Китай. Частка України у структурі товарного експорту/імпорту ЄС–28 знаходиться у межах 1%.

7. Встановлено, що на сьогоднішній день Україна – країна сировинного експорту та є найбільшим експортером соняшникової олії, напівфабрикатів чорного металу, кукурудзи, залізної руди та пшениці.

У зв'язку з високим рівнем відкритості економіки України та залежності її експорту від сировинних цін на світових ринках доцільно здійснювати диверсифікацію товарної структури, а саме: нарощувати експорт продукції з середньою та високою доданою вартістю, тобто готової продукції шляхом зниження вивізного мита на певні групи товарів.

8. До основних заходів митної політики України на сучасному етапі можна віднести: спрощення процедур митного оформлення (застосування принципу «єдиного вікна» для здійснення різних видів державного контролю (митний, санітарно-епідеміологічний, радіологічний, інші види); створення уніфікованих правил визначення митної вартості та декриміналізація контрабанди; визнання митних оглядів іноземних митників, зменшення кількості перевіряючих на кордоні; введення білих та чорних списків суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності; впровадження інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій в державній митній справі, автоматизація митних процедур, запровадження системи електронне декларування з електронним цифровим підписом документів; впровадження системи аналізу ризиків та пост-аудиту; запровадження інституту «уповноваженого експортера».

9. Визначені основні пріоритетні заходи підвищення ефективності митної політики України: створення єдиного рахунку для сплати митних платежів, створення інтегрованої довідкової цінової бази по товарам,

подальша розбудова системи «єдине вікно», виокремлення випуску товарів у вільний обіг та часом сплати митних платежів, розвиток видачі попередніх рішень про митну вартість товарів, розмір митних платежів, розвиток системи ризик контролю та націленого контролю за суб'єктами зовнішньоекономічних операцій.

Список літератури

1. Бережнюк І. Г. Особливості управління митною службою Сполучених Штатів Америки / І. Г. Бережнюк // Економічна безпека держави в умовах інтеграції до світового співтовариства : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Дніпропетровськ : АМСУ, 2005. – С. 141–142.
2. Бережнюк І. Г. Митне регулювання в системі категорій “митна справа” [Текст] / І. Г. Бережнюк // Вісник АМСУ. – 2007. – № 2 (34). – С. 3–8.
3. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання бюджету за 2016 рік [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ibser.org.ua>
4. Войцещук А. Д. Митна політика: фіскально-регулюючий аспект [Текст] / А. Д. Войцещук, І. О. Іващук. – К. : Мануфактура, 2005. – 160 с
5. Волкова О.Г. Моніторинг боргових ризиків України / О.Г. Волкова.- European Journal of Economics and Management . - 2017. - №1.- с.20-29
6. Волкова О. Г. Теоретичні питання боргової стійкості держави / О.Г. Волкова. - Економіка та держава. - 2017. - №1.- с.37-41
7. Гужва І. Ю. Участь України в зонах вільної торгівлі та можливості адаптації її національної економіки до умов, сформованих унаслідок створення мегарегіональних торговельних блоків / І. Ю. Гужва // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2016. - Вип. 15. - С. 12-16
8. Гуцул І. А. Митна політика у фіскальному просторі України [Електронний ресурс] / І. А. Гуцул // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2015. - Вип. 10.- С. 232-234.
9. Державна казначейська служба України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>
10. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

11. Диніс О. Митна політика як інструмент захисту і реалізації національних інтересів держави [Текст] / О. Диніс // Вісник АМСУ. – 2006. – № 2 (30). – С. 93–97.
12. Дугінець Г. В. Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі (ЗВТ+) між Україною та ЄС: реалії і перспективи / Г. В. Дугінець, В. В. Тронько // Економічний часопис-XXI. - 2015. - № 155. - С. 10-13
13. Дьомін Ю. М. Митний контроль в Україні [Текст] : монографія / Ю. М. Дьомін. – К., 2004. – 542 с
14. Єгоров О. Б. Митна економіка (Україна – СОТ – ЄС) [Текст] : посібник / О. Б. Єгоров. – Одеса : ПЛАСКЕ ЗАТ, 2005. – 226 с
15. Зайцев В. Є. Митна політика України в контексті євроінтеграційних відносин / В. Є. Зайцев // Вісник економічної науки України. - 2017. - № 2. - С. 43-47.
16. Зовнішня торгівля України: збільшення ролі країн Європи та Азії та зниження – країн СНД (дослідження НБУ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=50408930
17. Імплементация Угоди про зону вільної торгівлі (DCFTA) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pfm.in.ua/files/files/pfm_document_54e4ba59296ba.pdf
18. Інститут стратегічних та соціально- економічних досліджень. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ibser.org.ua>
19. Канюка О. П. Митна політика держави на сучасному етапі (фінансово-правовий аспект) [Електронний ресурс] / О. П. Канюка // Актуальні проблеми держави і права. - 2004. - Вип. 22. - С. 392-396.
20. Карлін М.І. Фінанси країн Європейського Союзу: навчальний посібник : [для студ. ВНЗ] / Карлін М.І. – К. : Знання, 2011. – 640 с
21. Кармінська-Белоброва М. В. Зовнішньоекономічна діяльність України на сучасному рівні: проблеми та напрямки / М. В. Кармінська-Белоброва // Бізнес Інформ. - 2016. - № 4. - С. 26-30

22. Комаров О. В. Митне регулювання та правове забезпечення адміністрування ризиків у митній галузі в контексті гарантування державної безпеки: управлінський аспект / О. В. Комаров // Інвестиції: практика та досвід. - 2014. - № 5. - С. 114-121

23. Кунєв Ю. Д. Визначення сутності та змісту основного митно-правового поняття "митна політика" / Ю. Д. Кунєв, Л. Р. Баязітов // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Право. - 2013. - № 2. - С. 7-18

24. Ломейко Ю. А. Митне регулювання і контроль у контексті розвитку зовнішньоекономічних відносин в Україні / Ю. А. Ломейко // Актуальні проблеми економіки. - 2015. - № 4. - С. 75-93.

25. Митна справа: підруч. / А.І. Крисоватий, С.Д. Герчаківський, О.Б. Демянюк та ін. – тернопіль: ВПЦ «Екон.думка ТНЕУ», 2014. – 540с.

26. Митний кодекс України від 23 жовтня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. –2012. – № № 44-45, – Ст. ст.552.

27. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=392721

28. Мосякіна О. А. Митна політика та принципи її реалізації в Україні [Електронний ресурс] / О. А. Мосякіна // Публічне управління та митне адміністрування. - 2015. - № 2. - С. 207–211.

29. Новіков О. Є. Систематизація наукових поглядів щодо визначення сутності терміна "зовнішньоекономічна діяльність" / О. Є. Новіков, Т. Ш. Садридінов // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2014. - № 2(2). - С. 183-186.

30. Новікова К.І. Світовий досвід митно-тарифного регулювання та можливості його застосування в Україні / К.І. Новікова – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Economics/57999.doc.htm.

31. Панов І.О. Митна політика України в умовах розвитку відносин з Європейським Союзом / І. О. Панов // Форум права. - 2009. - № 2. - С. 332-337

32. Парубчак І. О. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств: інноваційний підхід у державному управлінні / І. О. Парубчак, Т. Г. Пенцак // Публічне управління та митне адміністрування. - 2017. - № 1. - С. 134–143.

33. Пашко П. В. Митна безпека (теорія, методологія та практичні рекомендації) : монографія / Пашко П. В. – Львів : ІРД НАН України, 2009. – 628 с.

34. Пашко П. В. Функції митної політики / П. В. Пашко // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Економіка. - 2009. - № 1. - С. 16-22.

35. Приймаченко Д. В. Митна політика держави та її реалізація митними органами : монографія / Приймаченко Д. В. – Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2006. – 332 с.

36. Перспективи просування українського експорту до деяких країн світу: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=PerspektiviProsuvanniaUkrainskogoEksportuDoDeiakikhKrainSvitu&pageNumber=2>

37. Сібекіна А. Ю. Зона вільної торгівлі як найважливіший чинник ефективної динамізації економіко-інтеграційних процесів України / А. Ю. Сібекіна // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2013. - № 5-6. - С. 59-67.

38. Сотніченко О. А. Митне регулювання товарообігу в контексті міжнародної інтеграції / О. А. Сотніченко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. - 2013. - № 2. - С. 165-176.

39. Софіщенко І. Я. Митна політика України в умовах розвитку відносин з Європейським Союзом / І. Я. Софіщенко, М. О. Руба // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. - 2016. - № 1. - С. 165-171.

40. Стоянець Н. В. Митна політика в контексті євроінтеграційного вибору України / Н. В. Стоянець // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2013.- Вип. 12. - С. 120-123
41. Стратегічні ініціативи розвитку ДФС до 2020 року / Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/data/files/218923.pdf>
42. Тенденції розвитку зовнішньої торгівлі України: Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=354d699d-4648-4112-a81a-919a80555fb7&tag=TendentsiiRozvitkuZovnishnoiTorgivliUkraini>
43. Український експорт: підсумки 2016 року та погляд в майбутнє Режим доступу: <http://www.ier.com.ua/ua/publications/articles?pid=5503>
44. Фінанси: Навчальний посібник в 2-х частинах / В.Г. Баранова, І.С. Волохова, В.П. Хомутенко та інш. – Одеса: Атлант, 2015
45. Хомутенко В.П. Фінанси зовнішньоекономічної діяльності Навчальний посібник / В.П. Хомутенко, В.В. Немченко, І.С. Лученко . – К.: Центр учбової літератури, 2009.- 474с.
46. Чугаєв О. А. Торговельні потоки та митні тарифи як чинник інтеграційних процесів в регіоні СНД / О. А. Чугаєв // Актуальні проблеми міжнародних відносин. - 2013. - Вип. 113(2). - С. 41-49
47. Чужиков В. І. Зона вільної торгівлі України та ЄС: аналіз потенційних наслідків / В. І. Чужиков // Стратегічні пріоритети. Серія : Економіка. - 2016. - № 1. - С. 106-111.
48. Шевченко В. Взаємодія торговельних і фінансових взаємозв'язків у зонах вільної торгівлі / В. Шевченко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. - 2014. - Вип. 9. - С. 24-30.